

בוחרין של דויד האלך

מי שלא מכיר את בעיית הרחובות בארץ, יכול היה לשאול את עצמו למה יש כלייך הרבה רחוב עבריים, שאינם שייכים לא לאישים מפורסמים ולא לציונים גדולים, כמו רחוב עוה, רחוב 19, וכו'. מי הם היו בכלל? או למה הערים מלאות ברחובות שאול המלך, דוד המלך, דבורה הנביאה, אנשים שמתו לפני אלפי שנים, ולמה בנתניה, למשל, יש עדיין רחוב הרמון, הגליל והגפן, הרי שושנתם לא היו ציונים.

התשובה לשאלה בטונה בהתפתחות שמות הרחובות בארץ. בהתחלה לקחו את רחוב יפו בירושלים, הפכו אותו לציוני מת. אחר כך לקחו את רחוב עוה בירושלים, חילקו אותו לשניים, החלק האחד נשאר עוה, השני ציוני מת. השבוע, הפכו בבת אחת שורה של רחובות תל-אביביים חיים לשורה של ציונים מפורסמים, את הרחובות לי' העיתים הפכו לרחוב שפתיים, את הקוברוס לי' יוסף אופטשוו, את הזמיר לה, ליוזק, ואת צלקל לנסים איסקוב.

למה עשו להם את זה? פשוט מאוד, אין דבר יותר קשה מאשר לקחת רחוב, שהיה שייך לראש אגודת יוצאי רומניה (ציוני חשוב), ולתת אותו לראש אגודת יוצאי הונגריה (ציוני חשוב). יוצאי רומניה לא יסכימו, הם יעשו סקנדל, ואת התוצאה יראו חרבי ועדת-השמות בבחירות ה' באות לעירייה.

לכן משאירים בארץ רורבה של רחובות גדולים, רבי מסלולים לא-ציוניים, שאפשר יהיה לשנות את שמם בשעת הצורך. לשמות של ציונים גדולים, סוף-סוף, למי איכפת אם לרחוב דוד המלך קוראים רחוב דוד המלך או לא? אין לו כאן משפחה, לא אגודה, ולא בוחרים.

השמועה, המהלכת בימים אלה ברחובות הארץ, מספרת על רחוב ירושלמי ארוך מאוד הנקרא רחוב המלך ג'ורג', הרחוב הזה, כך אומר מרת השמועה, מחכה כבר שנים לאיש גדול ונערץ שירש אותו, לכל אורכו, אחרי מאה ועשרים שנה.

עם קום המדינה, אומרת השמועה, הציג מישהו להחליף את השם קינג ג'ורג' לדוד המלך. משרד-החוק לא הסכים, הוא סירב לפגוע בדידות ישראל-בריטניה, בכל אופן, לא לפני מאה ועשרים שנה. ביטניה עברו שבע-עשרה שנה, משרד-החוק התחלף כמה וכמה פעמים, והאיש הגדול עדיין חי וקיים, עד מאה ועשרים.

אותה שמועה ממשיכה ומספרת שלאותו איש גדול הוכן מקום גם בתל-אביב, רחוב יהודה הלוי יתחלק למענו לשלושה, החלק האחד, מי שחונת הנוה, שלום עד אלנבי, ייקרא יהודה הלוי. החלק השני, מאלנבי ועד מרמורק, יהיה אבן גבירול, והחלק השלישי, ממרמורק צפונה, עד הירקון, יהיה אותו איש גדול, לאחר מאה ועשרים שנה.

השמועה אומרת שגם לרחובות דוד המלך, המלך שאול, ואלנבי נועדו אנשים חשובים, החלים לעת עתה במלוא המרץ.

כיל זה ברור ומתקבל על הדעת, ברור גם למה החליפו השבוע את משטרו חזיר למשטרו יעקוב. מסתבר שליעקוב היו יותר אוהדים וקרובים מאשר למאיר. ברור גם למה החליפו את חצי רחוב בונדיס לרחוב אריה לייב ליפסקי. הקרר בים של ליפסקי כנראה דרשו את זה. מה שלא ברור הוא למה החליפו את רחוב הלווייתן לרחוב הדגה. האם ללווייתן כבר אין קרובים בארץ?

מה לשמימה בכנסת?

לפני 3000 שנה חיו היהודים לפי המסורת, קיימו את המורשה הלאומית, ושמרו על חוקי ה'. הם לא זנו אחרי בנות זרים. לא אכלו דם. תלו את מלך עי על העץ. בירכו בהר הברכה. קיללו בהר הקללה. פיזרו עפרה של פרה אדומה לרוח. רצעו עבדים באוזן אל המשקוף. קיצצו ידי גשים שתפסו גבר במבושיו, שרפו את כל עמי הארץ, ולא נכלו בהם.

מה שאר עמנו עשוי וזה? כלום. אין מסורת. אין פרות אדומות. אין קללות. אין כלום.

חיים משה יצחק גבריהו, חוקר התנ"ך, החליט לעשות משהו כדי להציל את המסורת. הוא החליט להגיש את חוקי-התנ"ך לכנסת, לאישור. "אם בני ישראל, שהיו יותר עניים וחלשים מאיתנו, יכלו לחיות את פי יתרוקים אלה, למה לא נוכל גם אנחנו?" הוא שואל.

לאחר הרבה התלבטויות הוא הבין שאין סיכוי שהכנסת השישית תאשר את כל החוקים האלה. הוא החליט להסתפק בהצעת חוק-השמי טה. לפי חוק זה יקיימו יהודי ישראל שנת-שמיטה כל שבע שנים, ישלחו את עבדיהם לחופשי, לא יגשו איש את רעהו, לא יורעו, לא יזמרו, ולא יקצרו.

לאחר כמה שבועות של מחשבה והתבוננות הוא גדהם להיווכח שאין בישראל עבדים. הוא המשיך לחשוב ומצא בסוף חוק נוסף: חוק היובל. הוא הגיש אותו ליושב-ראש הכנסת.

נוסח החוק המחודש הוא כזה: "כל אדם ש-נידון לראשונה לתקופת-מאסר בפועל עד ליום פתיחת המושב הראשון של הכנסת (שחל בשנת היובל) יופחת רבע מתקופת המאסר אליה נידון. חוק זה אינו חל על עבריינים שנידונו בשל עבירות המסכנות את ביטחון המדינה".

זהו חוק קטן ומובנה, לפי דבריו, גם כבר בימי משה רבנו הוא היה פורמי מבריק. בזמנו נהוג היה אמנם לשחרר עבדים ואסירים פוליים טיים לכבוד עלייתו של מלך לשלטון, ניצחון

גבריהו וידיד

במלחמה, או מאורע פוליטי אחר. אך הוא הפך את שיחורו האסירים לדבר-קבע, התלוי במחזור קוסמי של מניין שנים, ולא במאורעות מקריים. "החוק הזה", אומר גבריהו, "חיוק מאוד את שלטונו של משה רבנו. אני מציע לכנסת השני-שית לא לפגור אחרי אותו רפורמיסט גדול. אני מציע לה להשתמש בצירוף המיקרים הנפלא של שנת-שמיטה ושנת-בחירות, ולקיים לכבוד זה את האידיאלים של הקדמונים".

חיים גבריהו היה פעם אחד האנשים המפורסמים במדינה. כל פעם שהיתה איוו פרשה, סמים משרב בקואליציה, איזה צרות עם ארמיה, היה בן-גוריון תולך התייעץ עם גבריהו, ולמחרת היו העיתונים יוצאים בכותרות ראשיות: "בן-גוריון מודיע: 600 איש יצאו ממצריים". לאחר שיחות שנערכו בינו לבין חיים גבריהו, קבע בן-גוריון וכו'. גבריהו גורס... בן-גוריון גורס... וכו'.

יותר מאוחר פרש בן-גוריון, וגבריהו נשאר לבדו לשאת בנטל השלטון. את החוק החדש הוא הגה לבדו. ללא עזרה.

הוא בא לראיון עם ספר תנ"ך, תיק ופנקס. "אני אכתוב לך את השאלות שלך", הוא אומר, "ואחר כך אני אענה לך. תכתבי שאלה ראשונה — מר גבריהו, מה עניין שמיטה אצל התרת-אסורים? שאלה שנייה — האם כלולים בהצעתך גם רוצחים ועברייני-מין? שאלה שלישית —

למה, לפי דעתך, לא ישא החוטא בעד פשעו?" וכן הלאה.

הוא מטיים את קריאת השאלות ואומר: "את יכולה להתחיל לשאול. אני לרשותך."

"מה עניין שמיטה אצל התרת-אסורים?" "שאלה טובה", הוא אומר, "תכתבי בשביל אסיר היושב ומונה גדולי המים, אפילו רבע מתקופת-מאסרו זה עניין גדול. נקודה, אם ישוה רר בגלל נימוק של מורשה תרבותית — את כותבת? — אם ישוחרר בגלל נימוק של מורשה תרבותית, זה ישפיע עליו השפעה תרבותית. כתבת? השפעה תרבותית. יפיה בו תקווה, פסיק, ויפתח לו פתח של תשובה, פסיק, להיות אבר מועיל בחברה".

הוא מציע בניירות שלי ואומר: "תכתבי נקור דה. האסיר יהנה מחוק זה, הנשען על מורשה תרבותית. כתבת? תכתבי. הוא יתחיל ללמוד דינים של שמיטה ויובל, פסיק, ויתן כבוד לערכי-תרבות, ולמורשה התרבותית שלנו".

הוא מתרומם קצת מכסאו, ומציץ בניירות שלי. "מה נשאר לנו בחיים?" הוא שואל, "כתבת בי: מה נשאר לנו בחיים? אני שואל, כמעט לא כלום, תכתבי: כמעט לא כלום. לכן, הבה ניתן זכר, את כותבת, לכן הבה ניתן זכר, לאי-דיאלים של הקדמונים, ולמורשתנו התרבותית".

הוא נושם נשימה עמוקה, ואחר כך שואל בדאגה אם כתבת נקודה אחרי למורשתנו התרבותית. אני מברא לו את הכתוב, והוא בודק אותו בעיון. אני מחכה, ובסוף הוא מחייך אלי בהנאה. "כן", הוא אומר, "נכון. למורשתנו התרבותית. נקודה".

"המורשה התרבותית שלנו", הוא מכין תשובה לשאלה ששחח לשאול, "היא המקורות שלנו, ה'תנ"ך, המסורת". לפי דעתו, אילול עסקו חברי כנסת ישראל יותר בלימוד תנ"ך ופחות בדיונים ובמריבות עקרות, היו מרוויחים מזה גם הם, וגם בוחריהם, והוא היה מציע עוד כמה וכמה חוקים, כמו שנאמר: "מי שפוסק בתורה, מלאכ-תו נעשית עלי-ידי אחריים".

הרעיון בדבר החוק החדש עלה בו עוד ביום הכיפורים. הוא שמע, באותו יום, את זעקת העם הסובל תחת יד הנוגש, הוא ראה את בני ישראל ההופכים עבדים ושפחות, ונידונים לחיי-עוני ומסכנות. הוא ריחם עליהם. אפיה זה היתה כל זה? בנחמיה פרק ה', בכל אופן, הוא החליט לפעול למענם. "נתרשמתי מאוד מהסיפור הזה", הוא מסביר, "הדברים עוררו בי מחשבות, והי מחשבות הביאו אותי להצעת החוק החדש". חוק שיחוררו-אסורים בשנת-היובל יכלול גם רוצחים. משום שגם הרוצחים של ימי-קדם נכ-ללו בו. הם היו יושבים בעיר המיקלט עד מות הכהן הגדול, הוא לא יכלול עברייני-מין. "ריסון היצר המיני הוא דבר קשה", מסביר גבריהו, "נקודה. היהדות באופן יחסי הצליחה לשמור עליו. נקודה. טהרת המשפחה היהודית היתה לפלא הראוי לשמו. נקודה. ראוי לשמור על היש-גים אלה של ריסון היצר המיני, פסיק, כתבת שראוי לשמור? כן? כתבת? על יצרי-המין? כדי לשמור על שלום בנינו ובנותינו. נקודה".

החוק לא יכלול עברייני ביטחון. משום שמה לא חזה את בעיות החוק וביטחון שיהיו לצאצא-איו, ולא דאג להם בחוקיו.

מי שאינו מכיר את המאה העשרים יכול לחשוב שהחוק של גבריהו אין לו שום אחיזה במציאות של ימינו. הוא טועה. שיחורו האסירים הוא נוהג מקובל היום. המלך חוסיין, כשעלה לשלטון, חנן את כל אסירי ירדן, גם פרנקו עשה את זה. גם נשיא מדינת ישראל, הוא חנן, בזמנו. את כל רמאי מסי-ההכנסה.

"אבל השנה אינה שנת יובל", אני שואלת. "מדוע לא שנת יובל?" הוא עונה בפליאה, "וכי מאז שבני ישראל חגגו את היובל האחרון לא עברו שבע שבתות שנים, שבע שנים, שבע פעמים, שהם ביחד תשע וקצרים, גם בשנת המלך, זה", הוא אומר בקיצור, "גם בשנת שמיטה היה נוהג שיחורו העבדים".

"חוקת משה מדברת על עבדים, לא על אסי-רים", אני מעירה.

"אמנם כן", הוא אומר, "אבל מה אשמים האסירים האומללים, עלובי-החיים הללו, על שאי-נם עבדים? האם בגלל זה הם צריכים לשאת את סבלם שנים ארוכות בין כותלי בית-הכלא?"

בכלל, אם האסירים לא יתאימו לחוק החדש של גבריהו ומשה רבנו, אפשר יהיה לשנות אותם. אפשר יהיה להפוך אותם לעבדים.